

**ე-ჯანმრთელობის / eHealth-ის უცხოური
მიღწევების დანერგვის პერსპექტივები
საქართველოში**

DOI - 10.36962/ecs105/3/2022-214

ანა კატუკია

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

ეკატერინე სანიკიძე

სტუ-ის დოქტორანტი,
sanikidze.eka04@gmail.com

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ე-ჯანმრთელობის/eHealth-ის და ჯანდაცვის საინფორმაციო ტექნოლოგიების (IT-ის) აქტუალური საკითხები, რომლის მიზანია უზრუნველყოს პაციენტის ჯანმრთელობის ინფორმაციაზე წვდომა საჭირო დროს და შესაბამის ადგილას და, ამით უზრუნველყოს სამედიცინო სერვისების უწყვეტობა და ხარისხი ჯანმრთელობის შედეგების გასაუმჯობესებლად; ასევე, წარმოდგენილია ე-ჯანდაცვის/ eHealth-ის სერვისების მიწოდების ახალ გზები, რომლებიც ხელს უწყობს ჯანდაცვის სხვადასხვა დანე-სებულებებს შორის თანამშრომლობას, მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გაცვლას, პაციენტთან ურთიერთქმედების ახალ ფორმებს, რომლის საფუძველია ელექტრონული სამედიცინო ჩანაწერი (EMR), რომელიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სხვადასხვა ჯანდაცვის პროვაიდერებისგან ინფორმაციის შეგროვებით უზრუნველყოს ერთიანი, უნიკალური ჩანაწერი თითოეული ადამიანისთვის ხელმისაწვდომი ელექტრონული ჯანმრთელობის ჩანაწერების სისტემასთან (EHR-თან) ურთიერთთანამშრომლობის სერვისებით.

საკვანძო სიტყვები: ე-ჯანმრთელობის/eHealth („ციფრული ჯანდაცვა“ – Digital Healthcare და „ტელეჯანმრთელობა“ – Tele-

Health), COVID-19-ის პანდემია, ელექტრონული ჯანმრთელობის ჩანაწერების სისტემა (EHR/Electronic Health Records), ელექტრონული სამედიცინო ჩანაწერი (EMR), ჯანდაცვის საინფორმაციო სისტემა (HIS/Healthcare Information Systems).

ძირითადი ტექსტი

XXI საუკუნის მეცნიერულ-ტექნოლოგიურმა მიღწევებმა მნიშვნელოვანი ცვლილებები მოიტანა ადამიანთა საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება აღნიშნული სიახლეების იმპლემენტაციას ჯანდაცვის სფეროში, რადგან საკითხი პირდაპირ უკავშირდება საზოგადოების ჯანმრთელობასა და სრულფასოვან განვითარებას. ელექტრონული ჯანდაცვა ბევრ ქვეყანაშია სიახლე და ის საკმაოდ კომპლექსურ საკითხს წარმოადგენს. ამასთან, ჯანდაცვის სფერო ვითარდება სამრეწველო დარგის მნიშვნელოვანი ცვლილებების შედეგად და შესაბამისად, კომპანიები უნდა მოერგონ ახალ რეალობას, ეფექტური რეაგირება მოახდინონ რეალურ და შესაძლო რისკებზე, რომ შეინარჩუნონ სტაბილურობა და ზრდა დღევანდელ რთულ, გამომწვევებით სავსე გარემოში.

ამჟამად, ჯანდაცვის ინოვაციები მწვავე თემაა, რადგან COVID-19-ის პანდემიამ გამოავლინა მნიშვნელოვანი პრობლემები და ხარვეზები მიმდინარე ჯანდაცვის სისტემაში, სადაც მნიშვნელოვანია პირველადი ჯანდაცვის პრაქტიკის გაუმჯობესება და დარგის განვითარების საუკეთესო გზების განსაზღვრა პერსპექტივაში ეროვნული ჯანდაცვის მოდელის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით.

ევროკავშირის წინაშე დგას ჯანმრთელობის იგივე ზოგადი პრობლემები, რაც აღმოსავლეთ პარტნიორ ქვეყნებში, მაგალითად, მოსახლეობის დაბერება, რასაც მოჰყვება ჯანდაცვის სამსახურების ოპტიმიზაციის და მოდერნიზაციის მსგავსი აუცილებლობები. ევროკომისიამ ჩამოაყალიბა ერთიანი ციფრული ბაზარი, როგორც მისი ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტი, ციფრული ჯანდაცვა კი ამ სტრატეგიის ნაწილია. ევროკავშირის უკვე მიღებული აქვს კანონმდებლობა სამედიცინო

ალტერნატიული, მონაცემთა დაცვის, ციფრული იდენტიფიკაციის და საინფორმაციო ტექნოლოგიების უსაფრთხოების შესახებ, რაც ქმნის შესანიშნავ გარემოს ე-ჯანმრთელობის (E-Health) სერვისებისთვის. ევროკავშირის მრავალმა ქვეყანამ სწრაფად დაწერა ე-ჯანმრთელობის სტრატეგიები, რასაც მოჰყვა პოლიტიკური ვალდებულება და ე-ჯანმრთელობის მომსახურების დაჩქარებული და კარგად კოორდინირებული განვითარება. აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში კი განვითარება მოხდა ე-ჯანმრთელობის მთელი რიგი ცალკეული, მაგრამ ნაკლებად კოორდინირებული პროექტების საშუალებით. [1,2,3]

ე-ჯანმრთელობის მიზანია პაციენტის ინფორმაციაზე წვდომის უზრუნველყოფა ლოგიკურ დროს და შესაბამის ადგილას, სადაც გათვალისწინებული იქნება ჯანდაცვის სამსახურების უწყვეტობის და ხარისხის უზრუნველყოფა ჯანდაცვის შედეგების გასაუმჯობესებლად. ე-ჯანმრთელობა ანებს ჯანდაცვის მომსახურების განვითარების ისეთ ახალ გზებს, რაც ამარტივებს თანამშრომლობას ჯანდაცვის სხვადასხვა დანესებულებებს შორის და იძლევა მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გაზიარების საშუალებას პაციენტებთან ურთიერთობის ახალი ფორმების ამოქმედებით, ე. ი. ე-ჯანმრთელობას (eHealth) მოაქვს უამრავი სარგებლობა, სადაც ძირითადად იგულისხმება ელექტრონული დოკუმენტების გაცვლა, რაც ზოგავს მედიცინის მუშაკების და პაციენტის დროს, კლინიკური პროცედურების დუბლირების თავიდან აცილებას ინფორმაციის შექმნის, შენახვის და გაზიარების გზით. ტექნოლოგიებს, რომელთა გამოყენებითაც კლინიკები ციფრულად მართავენ პროცესებს, ჯანდაცვის საინფორმაციო სისტემა (HIS/Healthcare Information Systems) ეწოდება, რომელიც პაციენტის მკურნალობის პროცესს მთლიანად აციფრულებს, როგორც კლინიკურ, ისე – ადმინისტრაციულ ნაწილში და საავადმყოფოებისა და კლინიკების გამართულად მუშაობის პროცესში ძალიან დიდ როლს ასრულებს. ასეთ პირობებში, სახელმწიფო ძალიან აქტიურად ცდილობს კლინიკებსა და ჰოსპიტალებს პროცესების გაციფრულებაში ხელი შეუწყოს, რასაც ადასტურებს ის ფაქტი, რომ 2019 წლის

15 იანვრიდან თბილისის, ქუთაისისა და ბათუმის სტაციონარებს მოუწიათ სახელმწიფო პროგრამით მოსარგებლების ჯანმრთელობის ინფორმაცია ჯანმრთელობის შესახებ ელექტრონული ჩანაწერების (EHR) სისტემაში გადაცემა, ხოლო 1 მაისიდან სახელმწიფო პროგრამით მოსარგებლების შემთხვევაში საქართველოს ყველა სტაციონარს, 1 სექტემბრიდან ყველა ამბულატორიას და 2020 წლის 1 იანვრიდან აბსოლუტურად ყველა სამედიცინო დაწესებულებას შეეხო, მიუხედავად იმისა, რომ მათი პაციენტები სახელმწიფო პროგრამით სარგებლობენ თუ – არა. როგორც ცნობილია, ამ ინფორმაციის გადაცემა ორნაირად შეიძლება მოხდეს, პირდაპირ სამინისტროს EHR-ში, ავტორიზებული პირების მიერ, ან ლოკალური HIS-ის ან კიდევ იგივე ელექტრონული სამედიცინო ჩანაწერების (EMR/Electronic Medical Record) გამოყენებით. ბუნებრივია, მეორე გზა ბევრად უფრო მარტივი, სწრაფი და უსაფრთხოა. თუმცა, ჯერ კიდევ რჩება მთელი რიგი პრობლემები სხვადასხვა მიმართულებით, კერძოდ, ძალიან აქტუალურია, ანაზღაურების სიტემის მოწესრიგება, რადგან ჯერ კიდევ დღესდღეობით კლინიკები თვეების განმავლობაში ელოდებიან კუთვნილი თანხის ანაზღაურებას სახელმწიფოსგან, რაც უარყოფით გავლენას ახდენს, როგორც სამედიცინო პერსონალის მოტივაციაზე, ასევე განუთქმული სერვისების ხარისხზე. ელ. სისტემა კი, საშუალებას იძლევა მოხდეს ყველა საჭირო დოკუმენტაციის დროული და ონლაინ გადამოწმება, საჭიროების შემთხვევაში კი დახარვეზებული საბუთების სწრაფად კორექტირება. ასევე, ელექტრონული ჯანდაცვა არის ყველაზე აღიარებული რაციონალური მექანიზმი ეფექტიანი მონიტორინგისთვის, როგორც სამედიცინო პერსონალის საქმიანობაზე, ასევე მომარაგებისა და შესყიდვების სისტემაზე, მაგალითად მედიკამენტების, ვაქცინების, სახარჯი მასალის და სხვათა თვალსაზრისით. [4,5,6,7]

თემის აქტუალურობიდან გამომდინარე, დავგეგმეთ და ჩავატარეთ კვლევა ქ. თბილისის და ქ. ბათუმის რამდენიმე კლინიკაში, სადაც დავინტერესდით თუ, რამდენად შემსუბუქდა ექიმის შრომა და შემცირდა დოკუმენტაციის წარმოების დრო.

აღმოჩნდა, რომ: მართალია კლინიკები მიესაღმებთან სიახლეს, თუმცა აღნიშნავენ, რომ, ამ ეტაპზე პროცესი მეტად გართულდა, რადგან კანონმდებლობით არ გაუქმებულა ქალაქმთარებლის წარმოების ვალდებულება. ამავდროულად, ექიმებს დაევაღათ ელექტრონული ინფორმაციის ჯანდაცვის პორტალზე ატვირთვა, რაც აორმაგებს მათ შრომას და ზრდის დოკუმენტების წარმოების დროს, რაც ინვეს მთელ რიგ სირთულეებს. აქედან გამომდინარე, ვასკვნიტ, რომ:

დასკვნა

საკანონმებლო ბაზა უნდა იქნეს მაქსიმალურად მოქნილი არსებული სჭიროებიდან გამომდინარე და სამედიცინო დაწესებულებებს ე-ჯანდაცვის შემოღების შედეგად უნდა გაუმარტივდეს პროცესების ადმინისტრირება. კლინიკები სრულად უნდა გადავიდნენ დოკუმენტაციის ელ. წარმოებაზე, რომელიც მოითხოვს კლინიკების ტექნოლოგიურ მზაობას. ვფიქრობტ, რომ ამისათვის, სახელომწიფოს მაქსიმალური ჩართულობა უნდა მოხდეს იმ კლინიკების ტექნოლოგიური უზრუნველყოფისთვის, (რეგიონებში არსებული მონოპროფიური კლინიკები, სოფლის ამბულატორიები და სხვა.) რომელთაც მწირი ბიუჯეტი აქვტ. დღესდღეობით ჯანდაცვის სფეროს ორგანიზაციებისთვის პრიორიტეტული საკითხებია: ფინანსური მდგრადობა, მომსახურების ეფექტიანი მოდელეები, პაციენტებზე ფოკუსირება, ციფრული ტრანსფორმაცია და მარეგულირებელ ნორმებთან შესაბამისობა, ინდუსტრიის ლიდერები, რომლებიც გეგმავენ ჯანდაცვის სისტემის მომავლის ფორმირებაში მონაწილეობას და რაციონალური, მდგრადი ეკოსისტემის შექმნას, ყველა დაინტერესებულ მხარესთან თანამშრომლობა, როგორც დარგის შიგნით, ასევე მის ფარგლებს გარეთ, რათა მოქალაქეებმა მიიღონ ღირსეული, ხარისხიანი და დროული სამედიცინო მომსახურება.

REFERENCES:

1. <https://www2.deloitte.com/ge/en/pages/life-sciences-and-healthcare/articles/global-health-care-sector-outlook2.html>
2. <https://www.peaceinnovation.com/blog/comparing-health-care-models-and-their-role-in-the-covid-19-response>
3. <https://pphr.princeton.edu/2017/12/02/unhealthy-health-care-a-cursory-overview-of-major-health-care-systems/>
4. <https://eufordigital.eu/geo/e-card/what-exactly-is-ehealth-i-dont-want-my-doctor-to-be-replaced-by-an-application/>
5. <http://vaba.co/ge/blog/droa-klinikebma-janmrtelobis-elektronuli-chanatserebis-ehr-sistemebze-daitsqon-fikri>
6. <https://www.moh.gov.ge/news/4244/>
7. T. Verulava. Health Policy Challenges in Georgia: Organizational and Financial Perspectives on Medical Services. Publishing House „Dzavapoligraf“, 2020, 420 p. (თ. ვერულავა. ჯანდაცვის პოლიტიკის გამონვევები საქართველოში: სამედიცინო მომსახურების ორგანიზაციული და ფინანსური პერსპექტივა. გამომცემლობა „ძავაპოლიგრაფი“, 2020, 420 გვ.).

PERSPECTIVES OF E-HEALTH FOREIGN ACHIEVEMENTS INTRODUCING IN GEORGIA

Ana Katukia

Doctor of Business Administration,
Associate Professor

Ekaterine Sanikidze

PhD Student of GTU,
sanikidze.eka04@gmail.com

RESUME

The article discusses current issues in e-Health and Health Information Technology (IT), which aims to provide access to patient health information at the right time and place, thereby ensuring the continuity and quality of medical services to improve health outcomes. The paper identifies the interrelationships and relevance of the economic aspects of medical treatment, where the introduction of information technology highlights the importance of quality management in medical treatment, as well as new ways of providing e-health services that facilitate collaboration between different health care institutions. The new forms based on electronic medical record (EMR), which play an important role in gathering information from different healthcare providers, provide a single, unique record for each person that will be available through the Electronic Health Record System (EHR).

Key words: e-Health (Digital Healthcare, TeleHealth), COVID-19 pandemic, Electronic Health Record (EHR), Electronic Medical Record (EMR), Health Information Systems (HIS).